

אורי גולדבורט ודוד אייגר
מאה שנים של אתלטיקה (ארץ) ישראלית

עריכה: דוד אייגר
עיצוב ועריכה גרפית: לויאל

תשפ"ד 2024

הוצאת המרכז האקדמי לוינסקי-וינגייט

© כל הזכויות שמורות למחברים ולמרכז האקדמי לוינסקי-וינגייט.
אין לשכפל, להעתיק, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגר מידע או להפיץ ספר זה או חלקים ממנו
בשום צורה או אמצעי אופטי או מכני, לשימוש פנימי או מסחרי
אלא ברשות מפורשת בכתב מהמחברים ומהמרכז האקדמי לוינסקי-וינגייט

המחברים פעלו בשקידה סבירה לגילוי או לאיתור בעל זכות היוצרים בתמונות המופיעות בספר זה והשימוש בהן
נעשה על פי סעיף 27 א' ובעל זכות יוצרים זכאי לבקש שהמשתמש יחדל מהשימוש וכן פרטים ליצירת קשר עמו.

Hundred Years of Athletics in (Eretz) Israel

by Uri Goldbourt & David Eiger

Editor: David Eiger
Graphics: Laviel

The Academic Center Lewinski-Wingate

www.l-w.ac.il

Printed in Israel, July 2024

© All rights reserved to the authors and the Levinsky-Wingate Academic Center.

Do not reproduce, copy, photograph, translate, store in a database or distribute this book or parts of it in any way or an optical or mechanical means, for internal or commercial use except with express written permission from the authors and the Levinsky-Wingate Academic Center. The authors acted with reasonable diligence to discover or locate the owner of the copyright in the work before use. The images are used according to section 27a of the law and the copyright holder has the right to ask the authors to stop using the work and to provide contact details.

תוכן העניינים

4	הקדמה
6	סיפורן של מאה שנות אתלטיקה
312	זיכרונות אישיים
315	אתלטי ישראל במפעלים עולמיים ויבשתיים
337	האתלטיקה הישראלית בזירה הבין-ארצית
343	ישראל בגביע ואלופות אירופה לאומות - סיכום סטטיסטי
349	תוצאות ליגת האתלטיקה והאליפות האגודתית
353	אלופי האלופים
355	אתלטים ישראלים במכללות בארה"ב
358	מגמות באתלטיקה הישראלית - השואת עשורים
363	ביבליוגרפיה
365	מפתח שמות
390	מצעד אלופי ישראל

הקדמה

■ מאה שנים של אתלטיקה הן פרק נכבד בתולדות הספורט הישראלי. התיעוד הראשון של אתלטיקה בארץ נרשם בתחילתה של תקופת המנדט הבריטי בארץ ישראל. לבריטים מסורת של פעילות ספורטיבית, במיוחד בצבא הבריטי, וכך בתקופה זו, שבה שירתו החיילים הבריטיים בארץ ישראל, הוטמעה מסורת זו גם במחוזותינו. מחברי הספר, פרופ' אורי גולדבורט ודוד אייגר, שכתבו את הספר בהתנדבות מלאה, השקיעו עמל רב במשך שנים ארוכות באיסוף ובליקוט החומרים, ובעיבודם לכדי ספר שמטרתו למסד את ההיסטוריה של האתלטיקה בארץ ישראל.

לחיבורו של הספר חשיבות רבה, שכן עד כתיבתו לא היה תיעוד מסודר של ההיסטוריה בתחום האתלטיקה מתחילתה בארץ ועד ימינו. הספר הרואה אור כעת הוא פרי עבודה מורכבת וקפדנית של הכותבים, ששחזרו הלכה למעשה את ההיסטוריה והוא מהווה תרומה חשובה לשמירה על התרבות ועל ההיסטוריה של האתלטיקה בישראל.

הספר מציג את התהליכים המרתקים שהתרחשו בתחום במהלך מאה השנים האחרונות. הערך והעושר של המידע המוצג בו מתבטא בהצלחתם של הכותבים להעביר לקוראים באופן מוחשי ואף רגשי את תיאור ההתפתחות של התחום, כמו גם את הקשיים והאתגרים שניצבו בדרכו.

נקודת הפתיחה של הספר היא תקופת המנדט הבריטי, שבה נציגי הממלכה המאוחדת, ונציגי הצבא הבריטי בפרט, קיימו פעילות ספורטיבית בארץ ישראל. בהמשך מתוארים התהליכים ההיסטוריים שהתרחשו בתחום האתלטיקה במהלך עשרים השנים הראשונות לקום המדינה. לבסוף מתוארים השינויים המרכזיים שחלו בתחום במהלך השנים, כולל התפתחות המועדונים, התחרויות הלאומיות והתחרויות הבינלאומיות.

עוד כללו המחברים בספר את הסיפורים האישיים של אנשי האתלטיקה הישראלית - המאמנים, האתלטים והפעילים. הם מספרים על ההתמודדות עם הקשיים והאתגרים, על ההצלחות והכישלונות, ועל התרומה המרכזית שלהם לפיתוח האתלטיקה בישראל.

הספר מציע גם מבט על העתיד של האתלטיקה הישראלית. המחברים מציינים את האתגרים בתחום, כולל ההתמודדות עם התחרות הבינלאומית החזקה והפיתוח של יכולות האתלטים הישראלים. הם מציינים גם את ההזדמנויות המרתקות שעשויות להיפתח בפני האתלטיקה הישראלית בעתיד, ואת התפקיד החשוב של הספורט בחינוך ובחברה הישראלית.

בספר "מאה שנות אתלטיקה" מציגים פרופ' אורי גולדבורט ודוד אייגר מבט מקיף ומעמיק על התהליכים ההיסטוריים בתחום, על האתגרים בעבר ובהווה ועל ההזדמנויות בעתיד. הוא מתאים לכל מי שמעוניין להבין ולכל מי שמעריך את התרומה המרכזית של האתלטיקה לתרבות ולהיסטוריה של המדינה.

בנימה אישית, מנקודת מבטי כיו"ר איגוד האתלטיקה בישראל במשך 18 שנים, אני יכול להעריך את עבודת כותבי הספר על מורכבותה ועושר פרטיה, ואת חשיבותה לתיעוד ההיסטוריה של מלכת הספורט – האתלטיקה, שמהווה ענף מרכזי במשחקים האולימפיים. כמו כן, אני מבקש להודות באופן מיוחד לאיגוד האתלטיקה בישראל על שיתוף הפעולה הפורה ועל התמיכה בהוצאת הספר.

שלמה בן גל

מנכ"ל המרכז האקדמי לוינסקי-וינגייט

■ כאשר התבקשתי לכתוב הקדמה לספר החשוב שלפנינו, ניסיתי להיזכר במפגש הראשון שלי עם האתלטיקה. השנה 1976, אני כמעט בן 12, המקום חטיבת הביניים אוסטרובסקי ברעננה. קפצתי לגובה, הדפתי כדור ברזל ובסיומה של ריצת 60 מטר, פנה אלי אדם מבוגר, רחב ממדים, הציג את עצמו כאמנון גור, מאמן אתלטיקה, והזמין אותי להגיע לאימון בכפר-סבא.

מאז ועד עצם היום הזה, הפכה האתלטיקה לחלק בלתי נפרד ממעגלים שונים בחיי. כאתלט רב-גוני, התמקדתי במעגל ההדיפה ובהמשך ביידי פטיש, הייתי אלוף ישראל וזכיתי לייצג את ישראל בתחרויות בין-לאומיות. רבים מחברי לאותה נבחרת ישראל, הם חלק בלתי נפרד מחיי עד היום. אותה נבחרת מיוחדת של שנות ה-80 הורכבה מאתלטים ואתלטיות מצוינים, שהפכו ברבות הימים למאמנים, מחנכים, עורכי דין, רואי חשבון ורופאים, ואין לי ספק שלא אתלטיקה חלק חשוב בעיצוב דמותנו.

עם סיום לימודי הרפואה, היה לי ברור שאעסוק בתחום רפואי הקשור לספורט, ויחד עם פרופ' אלון אליקים, אלוף ושיאן ישראל בריצת 400 מטר וחבר לאותה נבחרת, הקמנו מרכז ספורט ייחודי לילדים ונוער, העוסק ברפואת ספורט ובטיפול במחלות ילדים בסיוע פעילות גופנית. כרופא ילדים, אני חוזה בעצב בירידה בכמות הפעילות הגופנית אותה מבצעים ילדים ובני נוער בישראל בעשורים האחרונים, בתזונתם הלקויה וכתוצאה מכך, בעלייה ניכרת בתחלואה הקשורה לאורח חיים זה - תחלואה שבעבר הייתה נחלתה של אוכלוסיית המבוגרים בלבד. היום, יותר מתמיד, פעילות גופנית ועיסוק בספורט חשובים לבריאות ילדינו, לעתידם ולעתידנו כאומה. האתלטיקה הקלה, מלכת הספורט (הבלתי מעורערת מבחינת), מהווה בסיס נפלא, הן לקידום בריאות ובוודאי לספורט התחרותי (אתלטיקה על מגוון מקצועותיה, או כל ספורט תחרותי אחר).

באתלטיקה הישראלית היום ספורטאים מהטובים בעולם, והתמזל מזלי, כמנהל הרפואי של הוועד האולימפי בישראל, ללוות ולדאוג למעטפת רפואית ומדעית מקיפה ומתקדמת לטובי האתלטים בישראל. במבט לאחור, האתלטיקה אינה רק שאיפה לניצחון ולשבירת שיאים. היא דרך חיים, דרך של עבודה קשה, התמדה, כישלונות והישגים, הזדמנויות חדשות וקשרים שנוצרים בין אנשים שחולקים את אותה התשוקה לספורט. בטוחני שרבים מהאתלטים המוזכרים בספר זה, יכולים לספר סיפור מרתק על חלקה של האתלטיקה במעגל חייהם.

אני מודה לפרופ' אורי גולדבורט ולדוד (דודיק) אייגר על ידע אינסופי, על מלאכת איסוף ארוכת שנים, על הכתיבה המרתקת של ספר זה, ועל היותם חלק חשוב וחושב בעולם האתלטיקה בישראל. אין לי ספק שהספר יהווה מקור גאוה לספורטאים, מאמנים ופעילים בעבר ובהווה, ואני תקווה שיהווה השראה לילדים ולבני נוער, לספורטאים, למאמנים, לעוסקים בחינוך הגופני ולקובעי המדיניות, ויתרום להובלת הספורט הישראלי והאתלטיקה בפרט לפסגות חדשות.

פרופ' דני נמט

המנהל הרפואי של הוועד האולימפי בישראל, מאז 2017 ועד 2022

נבחר מדי שנה על ידי מגזין פורבס בין הרופאים הטובים ביותר בישראל, בעיקר בתחום רפואת ילדים

סיפורן של מאה שנות אתלטיקה

מבוא

את דברי ימי האתלטיקה בארץ-ישראל ובמדינת ישראל העצמאית קשה לתאר כהליך בעל רצף הגיוני, ורצף דומה קשה למצוא גם בתולדות שאר ענפי הספורט המקומיים. מדובר בעשרה עשורים שתחילתם בניית היישוב היהודי והתבססותו במציאות מדינית וביטחונית לא פשוטה. אף שהאתלטיקה מהווה מוקד המשיכה העיקרי של המשחקים האולימפיים והמשחקים היבשתיים והאזוריים השונים, לא סייע הדבר בידי הענף אשר נתקל כאן בקשיים הולכים וגדלים במרוצת שנות קיום המדינה.

מחד גיסא, אתלטיקה כוללת ריצות קצרות וארוכות, ריצות "חלקות" (ולעומתן ריצות המצריכות התגברות על משוכות או על מכשולים), ריצות על מסלול, בשדה או בכביש, קפיצות זריקות. הציוד הנדרש בענף זה מגוון ויקר, שיטות האימון רבות ומורכבות, וכדי לשקוד על עדכון ופיתוח מתמידים, נדרשים אמצעים רבים. מאידך גיסא, אלו אשר היו מופקדים על חלוקת משאבים לספורט בישראל התייחסו לאתלטיקה כאל אחד מ"הענפים הקטנים", וגם הכיסוי התקשורתי שלה הלך ופחת. ב"מכבייה" של 1965, לדוגמה, בשלהי אוגוסט, אפשר למצוא עמודים גדולים של "חדשות הספורט" ומדורי הספורט בעיתונות היומית, המלאים מקצה אל קצה בתיאור ובתוצאות המקצועות השונים, בעוד שהמכביות האחרונות כאילו לא התקיימו מבחינת אמצעי התקשורת.

זינוקה של אסתר שחמורוב-רוט לצמרת העולמית בריצת המשוכות זכה גם הוא להדים בלתי נשכחים בשנות ה-70. כיום נדחקה האתלטיקה הישראלית כולה לקרן זווית בתקשורת המקומית, דווקא בתקופה, בה הוצבה רגל ישראלית איתנה בתמונה הבין-לאומית בידי רוגל נחום, דני קרסנוב, קונסטנטין מטוסביץ, האנה מינקו, לונה סלפטר ומארו טפרי, ומעל כולם, ובצורה שאין דומה לה, אלכס אוורבוך.

במשך עשרות שנים נמצאה, אפוא, האתלטיקה הישראלית רודפת אחרי העולם. בשנות ה-30 וה-40 עדיין חפרו בארץ "גומות זינוק" כתחליף לאדנים שכבר היו בשימוש נרחב בעולם, ומד-רוח הובא ארצה רק לרגל משחקי "הפועל" ב-1961, 25 שנה לאחר שנעשה פריט חובה תקני בעולם. עקב כך, התנהלו בארץ ויכוחים חוזרים על כשרותם של שיאים בריצות קצרות ובמקצועות הקפיצה האופקית. רק בניית מסלול ריצה סינתטי פטרה את מארגני הפעילות האתלטית מהצורך לסמן שוב ושוב מסלולים ושבילים במסלולי הפחם, באצטדיון המכבייה בתל-אביב, במכון וינגייט, בצמח שעל שפת הכינרת, או בקיבוץ גבעת חיים איחוד.

אולם מסלול סינתטי ראשון מסוג זה נחנך בישראל רק בינואר 1980, תריסר שנים לאחר שנערכו משחקים אולימפיים על מסלול סינתטי, במקסיקו סיטי. מכשור אלקטרוני למדידת זמן נרכש מ"לונז'ין" עבור ועדת האתלטיקה דלת התקציב של ההתאחדות לספורט בישראל רק שנה לפני כן, ומי שהשתתף בדיונים שקדמו לו בניהול יריב אורן המנוח עשוי היה לחשוב שמדובר בהוצאה כספית מפליגה. במשך שנים ארוכות ניהלו נציגי הענף מאבק עיקש (במידות שונות של הצלחה) עם אנשי המערכת הפוליטית והכלכלית, בעלי הגישה הקרתנית לנעשה בתחום זה, על קבלת תקציבים. עם זאת, בעשורים האחרונים הסתמן מפנה מסוים שהסתמך רובו ככולו על הישגיהם והשכלתם של אתלטים, מאמנים ושופטים אשר עלו ממדינות בהן האתלטיקה הייתה "מלכת הספורט".

ספר זה, המוקדש למאה שנות "מלכת הספורט" בארץ, הינו פרי עבודה, במתכונות שונות, בת יובל שנים. אנו נתחיל בהיכרות עם הצעדים הראשונים באתלטיקה בשנות ה-20 של המאה ה-20 והקמת מוסדות הספורט, ונסקור עליות ומורדות, הישגים ואכזבות אשר ליוו את העשורים הבאים, עד שנות ה-20 של המאה ה-21. האירועים מוצגים כרונולוגית, בלשון סיפורית, ובהמשך הספר מופיעים נספחים מפורטים.

ספר זה לא היה רואה אור אלמלא התגייסותו של המרכז האקדמי לוינסקי-וינגייט, בראשות המנכ"ל שלמה בן-גל והנשיא פרופ' רוני לידור, שנשא בעיקר העריכה הגרפית ותהליך ההוצאה לאור. תודות רבות למספר אנשים שאינם עוד עימנו, אך עודדו וסייעו להוצאת פרסומי המפתח הקודמים שלנו "אתלטיקה 1935-70" ו"אתלטיקה 70": ד"ר אורי זימרי, מרדכי מגלי, יהודה גבאי, משה לרר ורמי זימאן. הוקרתנו גם לעמנואל גיל ולחיים ויין, שהניחו יסודות לכתיבה בעברית על דברי ימי הספורט ולהיסטוריון אלישע שוחט תודתנו מקרב לב לאריק קוקס יבל"א, תורם משמעותי לספר זה ושותפנו לחיבור פרסומים רבים מספור; ליורם אהרוני, עמית נאמן, יהודה מור ופרופ' דוד בן-סירא, שתרמו רבות בידע, בעצה, בעיבוד נתונים ובזמן; לאנשי "עולם הריצה", בראשות ז'ק כהן, קובי בכמן ואורך בוקשטיין, ששימש עבורנו בנק ידע; לאנשי המנהלה של איגוד האתלטיקה שסייעו לנו באיסוף נתונים, יואב ברנס, אבי שטיין, שרה קרן, הניה נצר, אורלי יובל ואורית חנוני; למקורות הבלתי-נדלים בארכיונים במכון וינגייט (בניהול פנינה דגן ובתיה אור) וב"בית אריאלה", ובאתר "עיתונות יהודית היסטורית" של הספרייה הלאומית; ולצלמי "מעריב" לדורותיהם, שהוכיחו כי טוב מראה עיניים גם באתלטיקה.

אחרונים-חביבים, נשותינו ובני משפחותינו: תודתנו על אורך-הרוח שבו סבלתם את "שיגעוננו" ושיגיונותינו.

המחברים